

Vår kontakt: Arnodd Håpnes (ah@naturvernforbundet.no)

Oslo, 21.04.2017

Til

NVE (nve@nve.no)

Olje- og energidepartementet (postmottak@oed.dep.no)

Innspill – metodebeskrivelse for nasjonal ramme for vindkraft på land

Viser til at OED har gitt NVE oppdrag om å utarbeide en «Nasjonal ramme for vindkraft på land - innspill til metodebeskrivelse».

På vegne av følgende sju natur- og friluftslivsorganisasjoner, Norges Naturvernforbund, WWF Verdens Naturfond, Sabima, Norsk Ornitologisk Forening, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Den Norske Turistforening og Norsk Friluftsliv oversendes følgende innspill til NVE og OED knyttet til metodebeskrivelse om nasjonal ramme for vindkraft på land.

Vi takker for muligheten til å gi innspill på metodebeskrivelsen. Vi understreker samtidig at vi dessverre kun har anledning til å gi noen overordna kommentarer.

Organisasjonene mener at en nasjonal ramme for vindkraft kan være et godt verktøy for å sikre en helhetlig planlegging av fornybar energi og for å sikre natur og friluftslivsinteresser i et langsiktig perspektiv. En nasjonal ramme vil kunne være et viktig konfliktdependende tiltak, som sikrer en demokratisk prosess, hindrer utbygging i de mest sårbare naturområdene, og indikerer hvor det kan være akseptabelt å bygge ut, med tanke på naturmiljø, friluftsområder, eksisterende infrastruktur, nettilknytning og regionalt energibehov. Helhetlig planlegging vil gjøre det mulig å vurdere samlede miljøkonsekvenser, velge ut de minst konfliktfylte områdene som kan egne seg for utbygging og få oversikt over hvilke naturområder som må forbli urørt. På den måten vil markedet kunne velge mellom de mest klima- og naturvennlige løsningene.

Vi viser videre til Innst. 401 S (2015-2016) fra Stortingets behandling av energimeldingen, der det sies (med våre understrekninger):

Komiteen viser til at vindkraftanlegg er arealkrevende, og det er nødvendig med gode avveininger av viktige miljø- og samfunnshensyn ved konsesjonsbehandling.

Miljøutfordringene i forbindelse med vindkraft er i stor grad knyttet til verdifulle naturtyper, fugleliv og landskap. Samtidig båndlegger vindkraftkonsesjoner store areal i kommunene de er lokalisert i, og dette kan skape konflikt lokalt.

Komiteen viser til at regjeringen ønsker å stramme inn praksis for behandling av søknader om utsatt frist for idriftsettelse for vindkraftkonsesjoner, ved å begrense videreføringen av konsesjoner som er gitt der det ikke er utsikter til å få realisert prosjektet innenfor en rimelig tidshorison. Komiteen støtter dette, da urealiserte vindkraftkonsesjoner båndlegger areal i kommunene og derfor vil kunne bidra til at lokale konflikter opprettholdes.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, mener at for å dempe konfliktnivået ved utbygging av vindkraft, er det fornuftig å innføre en nasjonal ramme for vindkraft. Innføringen av en nasjonal ramme for vindkraft vil bidra til å dempe konflikter, sikre at de beste vindkraftlokalitetene blir valgt og gi en forutsigbarhet for både lokalsamfunn og utbyggere.

Vi mener dette viser at Stortinget er tydelig på at det er natur/miljø/areal/konflikt-relaterte temaer som er hovedgrunnen til at Stortinget støtter regjeringens forslag om nasjonal ramme.

OED utelater disse føringene fra Stortinget i sitt avsnitt *Bakgrunn for oppdraget*, selv om de nevner *konflikter*. Så, i avsnittet *Formål og virkning*, er det *vindressurser* og eksisterende og *planlagt nettkapasitet* som det fokuseres på, samtidig som det sies at dette skal *avstemmes mot andre viktige miljø- og samfunnshensyn*. Deretter slår OED fast at *Formålet med nasjonal ramme er å bidra til at de beste vindkraftlokalitetene blir valgt*. Det blir da noe uklart hva som legges i begrepet «de beste».

Vi beklager sterkt at begrepet konfliktdemping ikke synes å være noe viktig formål med nasjonal ramme, slik OED uttrykker seg. Stortinget sier at miljø- og samfunnshensyn skal være *formål*, mens OED hevde at dette bare skal *avstemmes*, samtidig som Stortinget faktisk legger stor vekt på at nasjonal ramme nettopp skal bidra til å dempe konflikter, direkte nevnt i tilknytning til viktige miljøhensyn.

Vi mener OED/NVE må rydde opp i dette misforholdet mellom det Stortinget har skrevet og det oppdraget OED gir, og vi ber OED/NVE ta dette inn under utarbeidelse av metodebeskrivelsen.

Vi understreker at det er helt avgjørende at miljøhensyn må være en del av de samfunnsøkonomiske vurderingene som skal gjøres i enhver behandling av mulig vindkraftutbygging på land. Det er spesielt viktig at biologisk mangfold-verdier kartlegges, registreres og tillegges betydelig vekt i tråd med naturmangfoldlovens formål og særlig §§ 4-12. Metoden må sikre at kvalifisert og kompetent personell utfører biologisk kartlegging, inkludert vurdering av biologisk mangfold og friluftslivsverdier som finnes i de aktuelle områdene.

Vi viser også til de anbefalinger Bern-konvensjonen gav norske myndigheter etter gjennomgangen av vindkraftutbyggingen på Smøla i 2009, Recommendation No. 144 (2009) of the Standing Committee, examined on 26 November 2009, on the wind park in Smøla (Norway) and other wind farm developments in Norway. Sammen med rapporten «Review of the occurrence and magnitude of the conflict between migratory animals of all taxa and renewable technologies deployment» fra AEWA/Bonn-konvensjonen fra 2015 gir dette NVE et godt grunnlag for å forbedre fremtidig planlegging av vindkraftutbygging.

Videre er følgende momenter vesentlige i det videre arbeidet:

1. Vi ønsker å delta i hele prosessen fram til endelig metodikk fastlegges, ikke bare innspill i en tidlig fase. Det betyr også at vi ønsker en åpen medvirkningsprosess og vi ønsker flere innspillmøter underveis før endelig metodikk fastsettes. Vi mener også at forslaget som utarbeides i den videre prosessen må ut på en høringsrunde før den oversendes OED. Det er viktig at alle parter blir involvert tidlig som et konfliktdependende tiltak. Vi viser i den sammenheng til Danmarks erfaringer med å utarbeide helhetlig vindkraftplan til havs, der medvirkning blir ansett som viktigste suksessfaktoren.
2. Det må legges til grunn at metodikken må sikre at det utvikles overordna landsdelsplaner/fylkesdelsplaner e.l. Disse må blant annet inneholde konkrete kriterier, oversikt over verneområder, randsoner, viktige naturtyper, potensielle verneområder, INON-områder (ny metodikk må utarbeides) etc., og være juridisk bindende. Herunder må det sikres at internasjonale forpliktelser knyttet til Landskapskonvensjonen følges opp på en faglig god måte. Strategiske konsekvensutredninger og regionale planer må være bindende for konsesjonsbehandlingen.
3. Kunnskapsgrunnlaget for natur- og friluftslivsverdier må styrkes betydelig for å unngå å komme i samme konfliktsituasjon som med stor naturfaglig underrapportering i vannkraftsaker, jf. NVE-rapport 102 2015. Konkrete retningslinjer for biologiske registreringer og annen kunnskapsinnhenting må utvikles. I forbindelse med planer om utbygging av vindkraftverk er det som grunnlag for konsekvensutredninger i andre europeiske land vanlig praksis å pålegge undersøkelser med et helt annet omfang enn det vi ser i tilsvarende saker i Norge. Som eksempel vises til de retningslinjer som er utarbeidet for planlegging av vindkraftverk i Storbritannia.
<https://www.gov.uk/guidance/wild-birds-surveys-and-monitoring-for-onshore-wind-farms>
4. Vi ønsker at det implementeres overordna kriterier der tydelige ja og nei-områder defineres. Disse må baseres på konkrete og faglig baserte retningslinjer, der miljø- og friluftslivsverdier tillegges betydelig vekt. Kartlegging av naturverdier og friluftslivsområder må foreligge. Nei-områder må festes juridisk til kart.

5. Tydeliggjøre kriterier for hvordan tidlig avslag på planer kan gjøres, siden dette nevnes eksplisitt i energimeldinga. Dette vil også kunne bidra betydelig som konfliktdependende tiltak slik Stortinget understreker i Innst. 401 S (2015-2016).
6. Krav om at interesseorganisasjoner alltid skal varsles tidlig i prosessene og gis reelle muligheter for aktiv medvirkning gjennom hele planperioden i konkrete saker. Dette for å kunne sikre/bidra til tidlig avslag/utvikle de beste prosjektene, for å sikre forutsigbarhet og for å bidra til konfliktdeping. Her viser vi til Norges forpliktelser i Århus-konvensjonen vedr. retten til miljøinformasjon og deltakelse i beslutningsprosesser, samt til bestemmelsene i Miljøinformasjonsloven. Det vises også til prosjekter innen EU, hvor man har tatt konfliktene på alvor og kommet med anbefalinger. Et slikt prosjekt er Good Practice Wind, til dels med norsk deltagelse, se *Final report*: <http://turl.no/18cr> . Et annet er Prosjekt E-TRACK, the promotion of public participation in the implementation of energy policies, se: <http://turl.no/18ct>.
7. Kontinuerlig kunnskapsoppdatering/implementering krever rutiner for metoderevisjon. Vi mener dette bør skje hvert andre år. Dette fordi det skjer mye forskning på vindkraft både nasjonalt og internasjonalt. Tre forskningsprosjekter på vindkraft og miljøhensyn/påvirkning er nettopp påbegynt i Norge og det er viktig at kunnskap og erfaringer herfra implementeres fortløpende for stadig å kunne forbedre metodikken. To forskningsprosjekter på vindkraft og miljøhensyn/medvirkning er nettopp påbegynt i Norge og det er viktig at kunnskap og erfaringer herfra implementeres fortløpende for stadig å kunne forbedre metodikken. Dette gjelder SSBs prosjekt *Windland, Spatial assessment of environment-economy trade-offs to reduce wind power conflicts*, og et prosjekt hvor Fridtjof Hansens Institutt ser på vindkraftkonsesjoner/arealkonflikter (<http://turl.no/18cu>).
8. Vi forutsetter at framtidig vindkraft skal være bærekraftig. Derfor må det særlig legges vekt på å utvikle kriterier som fanger opp både økonomiske, økologiske og samfunnsmessige interesser både på overordnet nivå og gjennom hvert enkelt vindkraftprosjekt.
9. Det må gå tydelig fram i metodikken at naturmangfoldloven skal vurderes på en faglig solid måte, med særlig vekt på kunnskap, føre var-hensyn og samlet belastning som følge av mulig arealbruk i den konkrete saken.
10. TKV må inn på prosjektnivå.
11. Det forutsettes at en rekke miljømål, både på artsnivå og naturtypenivå ivaretas gjennom naturfaglig ambisiøse retningslinjer i metodikkbeskrivelsen. Her må særlig hensyn til leveområder for truede arter og arealer som er eller inneholder truede naturtyper (rødlistekategorier CR, EN og VU) tillegges slik vekt at anlegg som foreslås i eller nær slike områder automatiske blir nei-områder. I tillegg må leveområder for nasjonale ansvarsarter også være et kriterium som gir et område automatisk nei-status. Konfliktfulle områder for trekkende arter er blant annet lokaliteter med spesielt

store forekomster av sårbare arter, f.eks. visse typer rovfugler, kombinert med topografiske forhold som gjør trekket særlig konsentrert.

12. Vi forutsetter at også at konsesjoner som er gitt der det ikke er utsikter til å få realisert prosjektet innenfor en rimelig tidshorisont blir vurdert på nytt slik Stortinget understreker i Innst. 401 S (2015-2016). Flere av dagens vind- og vannkraftverk er gitt konsesjon til tross for svært høye miljø- og samfunnskostnader og relativt lite bidrag med ny fornybar energiproduksjon.

Med vennlig hilsen

Arnodd Håpnes, Naturvernforbundet

Oddvin Lund, DNT

Siri Parmann, NJFF

Karoline Andaur, WWF-Norge

Christian Steel, Sabima

Hans Erik Lerkelund, Norsk Friluftsliv

Martin Eggen, Norsk Ornitologisk Forening